

Nazval som vás priateľmi (I): Má Boh priateľov?

Boh chce byť naším priateľom a vždy podniká prvý krok na ceste k priateľstvu s nami. Keď sa staneme jeho priateľmi, naučíme sa, ako byť priateľmi druhým.

26.01.2021

Častou otázkou, ktorú nájdeme medzi správami vo svojich telefónoch, je: „Kde si?“ Aj my sme isto poslali podobnú správu svojim

priateľom a rodine, keď sme túžili po ich spoločnosti alebo chceli zistiť, ako sa majú. *Kde si? Čo robíš? Ako sa máš? Si OK?* Tieto slová sú aj jednými z prvých slov, ktoré Boh ako „sa za denného vánku prechádzal po záhrade“ (Gn 3, 8-9) adresuje človeku. Stvoriteľ chce od začiatku vekov kráčať s Adamom a Evou. Mohli by sme (s určitou smelosťou) povedať, že Boh hľadal ich priateľstvo a teraz hľadá naše, aby mohol sledovať svoje stvorenie, ako sa plne realizuje.

Nová myšlienka, ktorej význam sa ešte viac prehľbuje

Hoci táto myšlienka zrejme pre nás nie je úplne nová, v dejinách ľudského myslenia spôsobila veľa zmätkov. Vo vrcholnom období gréckej filozofie dokonca rezignovane prijali fakt, že človek nie je schopný byť priateľom Boha. Dôvodom bol príliš veľký nepomer a

príliš veľké rozdiely medzi Bohom a človekom.^[1] Predpokladalo sa, že prinajlepšom môže existovať vzťah poslušnosti človeka voči Bohu, ktorý možno dosiahnuť prostredníctvom určitých rituálov a praktík alebo dosiahnutím určitých vedomostí. Priateľský vzťah bol však nepredstaviteľný.

Písmo však často predstavuje náš vzťah s Bohom ako vzťah priateľstva. Kniha Exodus nenecháva priestor na pochybnosti: „Pán sa však rozprával s Mojžišom z tváre do tváre, ako keď sa niekto rozpráva so svojím priateľom“(Ex 33, 11). V knihe Pieseň piesní, ktorá poetickým spôsobom popisuje vzťah medzi Bohom a dušou, ktorá ho hľadá, ju nazýva „priateľka moja“ (porov. Pies 1, 15 a ďalšie). Kniha múdrosti tiež naznačuje, že Boh „v každom pokolení prenáša sa v duše svätých a robí z nich Božích priateľov a prorokov“ (Múd 7, 27). Je potrebné

poznamenať, že vo všetkých prípadoch iniciatíva pochádza od samotného Boha. Zmluva, ktorú uzavrel so svojim stvorením, nie je „symetrická“, akoby išlo o zmluvu medzi seberovnými. Je skôr „asymetrická“ – dostali sme úžasnú príležitosť hovoriť zoči-voči nášmu Stvoriteľovi, akoby bol na našej úrovni.

V priebehu dejín spásy sa význam tejto myšlienky priateľstva človeka s Bohom, ktoré nám sám Boh ponúka, ešte viac prehĺboval. Konečný význam všetkého, čo nám bolo zjavené v Starom Zákone, odhaľuje až život Syna Božieho na zemi: „Boh nás nemiluje iba ako tvory, ale aj ako svoje deti, ktorým v Kristovi ponúka skutočné priateľstvo.“^[2] Celý Ježišov život je pozvaním k priateľstvu s jeho Otcom. A jedným z najvýznamnejších momentov, v ktorých nám dáva túto dobrú správu, je Posledná večera. Tam, v hornej

miestnosti, Ježiš každým svojím gestom otvára svoje srdce, aby viedol svojich učeníkov (a s nimi aj nás) k skutočnému priateľstvu s Bohom.

Od prachu po život

Evanjelium sv. Jána je rozdelené do dvoch častí: prvá sa zameriava na Kristovo učenie a zázraky, druhá hovorí o jeho umučení, smrti a zmŕtvychvstaní. Mostom, ktorý ich spája, je nasledujúci verš, ktorý nás zavedie do Večeradla: „Ježiš vedel, že nadišla jeho hodina odísť z tohto sveta k Otcovi. A pretože miloval svojich, čo boli na svete, miloval ich do krajnosti“ (Jn 13, 1). Boli tu Peter a Ján, Tomáš a Filip, všetci dvanásť spolu, ležali a opierali sa o jednu stranu, ako to bolo v tom čase zvykom. Z vyrozprávaných udalostí vyplýva, že šlo pravdepodobne o trojstranný stôl v tvare písmena U, pričom na jednom konci, na tom najdôležitejšom mieste, sedel Ježiš a

Peter na opačnom konci, kde sedávali väčšinou sluhovia. Je možné, že boli tvárou v tvár. V jednom okamihu, aj keď to nebola úloha osoby, ktorá sedela na tomto privilegovanom mieste, Ježiš vstal, aby vykonal gesto, ktoré pravdepodobne jemu spravila mnohokrát jeho matka: vzal uterák a omotal si ho okolo pása, aby zmyl prach z nôh svojich priateľov.

Obraz prachu je v Písme prítomný od samého začiatku. V histórii stvorenia je opísané, ako „Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka“ (Gen 2, 7). Potom, aby človek prestal byť mŕtvym a neschopným tvorom bez duše, Boh „vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou“ (Gen 2, 7). Od toho momentu človek prežíva napätie, ktoré vychádza zo spojenia prachu a ducha, napätie medzi obmedzeniami konečnej fyzickosti a nekonečnými

túžbami. No Boh je silnejší ako naša slabosť a akákoľvek zrada.

Teraz sa prach, z ktorého sme utvorení, opäť objaví vo Večeradle. Kristus sa nakláňa nad prach na nohách svojich priateľov, aby ich znovu vytvoril, a aby v nich obnovil vzťah s Bohom. Ježiš *nám umýva nohy*, povyšuje na božskú úroveň prach, z ktorého sme boli utvorení, a delí sa s nami o intímne priateľstvo, ktoré má so svojím Otcom. V tejto dojemnej intímnej atmosfére hovorí svojim učeníkom: „Nazval som vás priateľmi, pretože som vám oznámil všetko, čo som počul od svojho Otca“ (Jn 15,15). Boh sa s nami chce deliť o všetko. Ježiš sa s nami delí o svoj život, svoju schopnosť milovať, odpúšťať a byť priateľom až do konca.

Všetci sme zažili, ako nás zmenili dobré priateľstvá. Možno by sme neboli takí, akí sme, ak by sme v živote nemali tieto vzťahy.

Skutočnosť, že sme Boží priatelia, tiež mení spôsob, akými sme priateľmi ľuďom okolo nás. Ako Kristus, aj my môžeme druhým umyť nohy, sadnúť si za stôl s niekým, kto nás môže zraďiť, ponúknuť našu lásku tým, ktorí nám nerozumejú alebo nechcú naše priateľstvo. Kresťania vo svete sa musia „otvoriť ako vejár“^[3] pred všetkými, lebo Boh stále vdychuje svojho ducha do prachu, z ktorého sme stvorení, a dáva nám svoje svetlo do týchto vzťahov.

Nechajme sa viesť do spoločenstva

Priateľstvo, ktoré nám Kristus ponúka, je vyjadrením bezpodmienečnej dôvery, ktorú do nás vkladá Boh a ktorá nikdy nekončí. Po dvadsiatich storočiach nám Kristus naďalej hovorí v našom každodennom živote všetko, čo vie o svojom Otcovi, aby nás naďalej povzbudzoval k priateľstvu s ním. Aj keď nám toto povzbudenie nebude

chýbať, nestačí to, pretože „My mu priateľstvo opätujeme tým, že svoju vôľu zjednocujeme s jeho vôľou a robíme to, čo chce Pán (porov. Jn 15,14).“^[4] —

Praví priatelia žijú v jednote: v hĺbke duše chcú to isté, chcú šťastie toho druhého, niekedy nepotrebujú ani slová, aby si navzájom porozumeli. Dokonca sa hovorí, že smiať sa na tých istých veciach je jedným z najväčších prejavov blízkosti. V prípade Boha je toto spoločenstvo omnoho viac ako len namáhavé úsilie pri plnení určitých požiadaviek (čo sa medzi priateľmi nestáva). Spočíva v rovnocennom postavení, vo vzájomnom sprevádzaní.

Dobrým príkladom pre nás je sv. Ján, štvrtý evanjelista. Po tom, čo dovolil Ježišovi, aby mu umyl nohy, si počas večere dôverne oprel hlavu o Ježišovu hrud'. A napokon – možno nie úplne chápajúc, čo sa deje –

neopustil svojho najlepšieho priateľa a sprevádzal ho v jeho najväčších chvíľach utrpenie. Milovaný učeník sa nechal premeniť Kristom, a tak Boh kúsok po kúsku mohol odstraňovať prach z jeho srdca: „V tomto spoločenstve vôle sa dosahuje naša spása: byť Ježišovými priateľmi, byť premenení na Ježišových priateľov. Čím viac milujeme Ježiša, tým viac ho spoznávame, tým viac rastie naša skutočná sloboda.“^[5]

Pri poslednej večeri nám Ježiš ukazuje, že tajomstvo priateľstva spočíva v tom, že s ním zostaneme: „Ako ratolesť nemôže prinášať ovocie sama od seba, ak neostane na viniči, tak ani vy, ak neostanete vo mne“ (Jn 15,4). Je to Ježiš v nás, ktorý chce milovať druhých. Bez neho nemôžeme byť priateľmi až do konca. Svätý Josemaría nám hovorí: „Akokoľvek silno miluješ, nikdy nebudeš môcť milovať dostatočne.“ Ale okamžite dodáva: „Keď miluješ

Pána, nebude tvora, ktorý by
nenašiel miesto v tvojom srdci.“^[6]

„Kde si?“ sú slová, ktoré Boh pri
prechádzaní sa úžasným dielom
svojho stvorenia adresoval človeku.
Teraz chce s nami viesť dialóg. Nikto,
ani ten najslávnejší filozof, si
nedokázal predstaviť Boha, ktorý túži
po našej spoločnosti, prosí o naše
priateľstvo až do krajnosti až tak, že
sa nechal pribiť na kríž, aby mal pre
nás náruč stále otvorenú. Vstupom
do tohto šialenstva lásky sme aj my
povolaní bezpodmienečne otvoriť
náruč všetkým ľuďom okolo nás a
pýtať sa ich: „Kde si? Máš sa dobre?“
A prostredníctvom priateľstva, ktoré
im ponúkneme, môžeme pomáhať
obnoviť krásu stvorenia.

Giulio Maspero a Andrés Cárdenas

[1] Porov. Aristoteles, *Etika Nikomachova*, 1159a, 4-5.

[2] F. Ocáriz, *Apoštolský list*, 1. novembra 2019, 2.

[3] Porov. sv. Josemaría, *Brázda*, 193.

[4] F. Ocáriz, *Apoštolský list*, 1. novembra 2019, 2.

[5] Joseph Ratzinger, Homília na Sv. omši *Pro eligendo pontifice*, 18. apríla 2005.

[6] Sv. Josemaría, *Krížová cesta*, 8. zastavenie, 5.